

Foto: Jakub Hněvovský

Letíme z kopce

Martin Podzimek vede rodinnou stavební firmu Podzimek a synové, jejíž tradice a zkušenost je delší než století. A s tou historickou zkušeností, kterou převzal od svých předků a na kterou navazuje, vidí české stavebnictví bez příkras. A jak je zvyklý, celkem otevřeně o tom i mluví.

Co je nového ve stavebnictví?

Dnes? To, co všude jinde, koronavirus. Bohužel, místo abych řešil stavby, řeším, kdo má být doma a kdo ne a jak zabezpečit chod firmy. Vzpomněl jsem si v té souvislosti na to, co kdysi o chřipce napsal Karel Čapek: „Jakmile poznáte, že vám je tak nějak divně, a jakmile na sobě zjistíte horečku, zůstaňte doma a vlezte do postele, ale hlavně nechoďte mezi lidi a nedýchejte jim pod nos, hekajíce a bĕdujíce, že máte chřipku. Každý, kdo si svým bližním nařiká, že má chřipku, zaslouží jednu

do zad, ne proto, že je vůbec protiva, ale proto, že chřipku nebo rýmu roznáší. Když už marodíte, vemte si dobrou knížku a čtĕte, abyste aspoň nestonali nadarmo. Poslĕze neřikajte každĕ rýmĕ, kašli, angínĕ, kataritĕm, bolĕní hlavy a jiným svízĕlĕm, že je to chřipka. Zbytečně jí tím dĕláte reklamu a ztĕžujete život všĕm hypochondritĕm, kteří náhodou ještĕ kašel nebo rýmu nemají a bojí se skoro dýchat, aby nevdechli nějakĕho toho Pfeiffĕrova bacila nebo jaký neřád. Čím mĕnĕ se bude o chřipce povĕdat, tím dřív přejde – už z nedostatku veřejného zájmu.“ Zamĕň-

te jmĕna nemocí a vlastně to sedí. Mimochodem, Čapek to napsal v roce 1931, deset let po španĕlské chřipce, kteřá zabila desetimiliony lidí.

Ekonomické dopady se vás asi zatím nedotkly, postihují hlavnĕ služby...

Zatím. Ale už řeším, co dĕlat, až se nás to dotýkat bude. Máme kontrakty s konkrĕtními termíny. Zná m firmu, kteřá šije speciální obleky a v současné době má zakázku pro britské hasiĕe. Chybí jim jakási membrána, kteřou dodává Čína. Membrány nejsou a nejsou ani zprávy, kdy budou. Můj ředitel dřevovĕroby mi vĕtera oznámil, že nemáme šrouby. Proč? Protože Čína. A to je pouze začátek problĕmu, kteřý se zvĕtšuje tím, že nastala panika.

Snad je to i konec toho problĕmu...

Nemyslím. Bude se zvĕtšovat.

Pojďme od viru ke stavbám. Co vás trápí?

Obecný stav českého stavebnictví. Nejsou lidi, nejsou řemeslníci ani technici. Již i Hospodářská komora dala ruce pryč od stavebního zákona. Nedivím se, protože to vypadá, že původní zámĕr byl pohřben. Že si samospráva přivlastnila práva, kteřých se nechce vzdát, to umím pochopit. Ale někdo by mĕl říct, co je ještĕ normální. V Česku je zcela běžné, že po volbách se mĕní pohled i na rozpracované a již rozhodnutĕ projekty. A při dĕlce stavebního řízení, kteřou tu máme, je to velký problĕm. Za jedno volební období se tĕžko projekt vymyslí, schválí i postaví. Zvlášť, když na radnicích chybĕjí lidé, kteří dokážou projekty připravit nebo i jen schválit.

A když už připraví, tak nerozhodnou...

Ano, ale v některých situacích se úředníkům asi nelze divit. Sami jsme je navykli, že lépe je nerozhodnout. Místo abychom si chválili ty, kteří se nebojí rozhodnout a rozhodují, místo abychom si jich vážili, my na každĕm rozhodnutí hledáme nějaké chyby, z každĕho udĕláme problĕm. Přitom pravidla nejsou stoprocentní, počet požadovaných úředních dokumentů roste. Udĕlat chybu je snadné, šance na ni je pomĕrnĕ velká. A živá praxe je nepoužívat při hodnocení selský rozum, ale hledat formální pochybení. Stačí jedna špatně nastavená či nedodržená nepodstatná lhůta, kteřá nemá ve výsledku na nic vliv, ale hned se vše napadá a hned je problĕm. Nedivme se, že přichází logická reakce nerozhodovat. Je to pro úředníka nejbezpečnější, ale pro společnost zniĕující, vše se zastavuje. Úředník se také bojí rozhodnout sám, a tak vyzáduje spolurozhodnutí dalších úředníků, cílem je kolektivní rozhodnutí. Tedy model: Když už musím rozhodovat, tak ať v tom nejsem sám. Byrokracie bobtná. Výsledkem je, že státní aparát je tĕmĕř paralyzován. Zastavuje se.

Existuje řešení?

Právĕ ta zmĕna pravidel, nový zákon, lidský pohled na stavební řízení a na veřejné zakázky.

Současná praxe je taková, že přesvědčuju svoje vlastní lidi, aby stavěli, ačkoliv není vše smluvně dořešeno.

To se dá?

To se musí, protože projekty nejsou připraveny do detailu, na stavbě vás leckdy řada věcí překvapí a v projektech se dělají změny. A byrokratický aparát není schopen je projednat a schválit a není ani ochoten prodloužit termíny. Navíc v případě dotačních titulů je jakékoliv zpoždění problém. Takže abychom to stihli, riskuju jméno a existenci firmy a stavím, ačkoliv ještě nemám vše definitivně posvěceno tak, jak předpokládá smlouva. Samozřejmě je to nepřijemné a leckdy se vystavujeme nepřiměřenému riziku, ale stavět chceme a musíme. Zvažujeme tak stále, jaké riziko je ještě přijatelné.

Taková situace tu byla před třiceti dvaceti lety?

Samozřejmě že ne. Zlom nastal možná před dvanácti lety...

Krise...

Ano, krize důvěry ve stavaře. Vždyť stavař je dnes synonymem podvodníka. Vtáhli nás do hry, protože ve stavebnictví jde o velké peníze. Nás už to zníčilo natolik, že lidi do stavebnictví nechtějí. Spolupracujeme s mnoha učilišti a školami. Jsou šikovni kluci, kteří k nám nastoupí, ale když si to osahají, ta atmosféra nedůvěry na stavbách je odradí. Dnes už to je podle mě celospolečenský problém. Stejný problém je i hra na nejnižší cenu...

To se ale už zlepšilo...

Nezlepšilo. Zvedly se ceny, ale zvedly se i vstupy. Ceny prací se zvedly o třetinu za tři roky, s tím žádný developer nemůže pracovat. Já mám ve firmě ročně nárůst mezd kolem deseti procent. Marže se nezměnily, jsme na hraně. Vždy jsem říkal, že nejsem schopen lidem dát, co by chtěli, nyní již říkám, že nejsem schopen jim dát to, co by si zasloužili. A solventní automobilový trh vysál, co šlo. Nabídl více peněz, snadnější práci, méně problémů.

Makroekonomická čísla ale říkají, že stavebnictví roste. Roste?

Spíš letíme z kopce. Rosteme ve finančních objemech výstavby, v loňském roce o čtyři procenta, ale nárůst nákladů je více než dvojnásobný. Takže dle mého názoru objem stavební výroby klesl. Ale za růstem cen není jen růst cen vstupů, jsou za tím i průtahy v řízení. Jestliže developer musí do ceny promítnout, že řízení netrvá rok, dva nebo tři, ale osm a víc a že celou tu dobu musí platit aparát, právníky, inženýry, znalce, úroky, pak ceny staveb rostou a nedivím se, že metr čtvereční bytu se v Praze vyšplhal nad sto tisíc korun. Nejsme v pohodě, jsme v problému. Nejsou řemeslníci, nejsou firmy a modlíme se, aby nám vůbec někdo práci nacenil.

Školka Bystrouška v Jihlavě – výchova stavařů v Čechách

Co pomůže?

Rozhodně ne regulace čehokoli. Ale třeba to, že obce budou mít projekty a půjdou na trh jako investor a budou stavět, třeba startovací byty. Chovají se tak v zahraničí a funguje to. Podobně jako v zahraničí fungují soutěže.

Jak?

Je model, že ve výběrovém řízení se nejvyšší a nejnižší nabídková cena škrtná a ostatní se zprůměrují. Výsledkem je bod, kolem něhož v nějakém rozumném rozmezí je cena reálná. Tam si zadavatel může vybrat pro sebe nejvhodnějšího dodavatele. Je to prosté, matematika s Gaussovou křivkou přece funguje. Zatímco u nás chceme pořád cenu nejnižší, cenu s extrémní odchylkou. A to, že by zadavatel práce měl možnost alespoň malého výběru, to je ne-reálné, i přes to, že firma je z regionu nebo s ní jsou dobré zkušenosti. Většinou se vybere firma s nejnižší cenou, ať je to kdokoli a ať je riziko jakékoli.

Po krizi se kapacity ve stavebnictví výrazně snížily, nejsou lidé. Když veřejný sektor začne investovat, zvládne na to stavebnictví reagovat?

Nezvládne. Někdo nám musí pomoci. Ale kdo? Stavebnictví zaměstnává na tři sta padesát tisíc lidí a dalších tři sta padesát tisíc lidí na sebe nabalujeme. To je desetina práceschopného obyvatelstva. A máme jen jeden z asi čtyřiceti odborů na ministerstvu, žádného ministra, žádného náměstka ministra a už ani ne ředitele odboru. Jednotlivosti řešíme minimálně se čtyřmi pěti ministerstvy. Společnost si neuvědomuje, že problém stavařů je problémem nás všech. Až si to uvědomí, snad se najde někdo, kdo začne jednotlivé problémy postupně řešit. Musíme změnit pohled na stavaře, změnit školství, pustit na trh práce i zahraniční pracovníky, zvýšit prestiž vyučených řemeslníků. Je toho mnoho. Ale potrvá to strašně dlouho, setrvačnost bude obrovská.

Dělá vám něco mezi těmi problémy radost?

Já nechci působit, že si stěžuju, ale trochu se bojím, že o tom, kde se stavebnictví nachází, málo

mluvíme. Že bychom si to měli otevřeně přiznat. Protože sami to nevyřešíme, opravdu potřebujeme pomoci. Radost mi dělá řada věcí. Každá dokončená stavba. Nyní například Vysoká škola polytechnická v Jihlavě. Protože stavba je to krásná, technicky vzdělaných lidí je zoufalý nedostatek a tato škola přispívá k jejich vzdělávání, ale i k inspiraci. Taky jihlavská školka Bystrouška. Ačkoliv to možná překvapí, i ta podporuje technické vzdělávání, mají tam dílnu s nářadím, vrtačky, kladiva a podobné vybavení, tak jsme jim dali pár nákladáků, abychom je přitáhli ke stavebnictví. Protože je to krásná profese. Dělá mi radost pražská Malostranská beseda, teď bylo desáté výročí otevření po rekonstrukci. To je projekt, na který se nedá zapomenout. A dělá mi radost každá stavba, na každou se těším. Jen si jich užiju méně, než bych chtěl, protože řeším problémy, které by být nemusely. Ale vlastně i ty problémy řeším rád, protože když se spolupracovníky vyřešíme, zase něco postavíme. A po klaudaci, přes všechny problémy, nás obvykle chválí. Takže radost mám hlavně ze spolupráce, která vede ke krásné a užitečné stavbě.

Máte stavbu, kterou byste chtěl stavět?

Připravuji pro současné i budoucí spolupracovníky naše pražské sídlo v Chuchli. Jen architekt bude mít asi trochu problém, mám složité zadání. Moc myšlenek a moc možností. Naposledy jsem si vymyslel, že bych chtěl, aby na té budově bylo vlastně vidět i to, co vidět obvykle nebývá. Víte, my jsme si zvykli vidět stavbu jako stěny, ale ony mají spoustu tajemství. Třeba dnes přší a každá stavba nějak pracuje s dešťovou vodou. Jen to nevidíte a nevnímáte. A já bych chtěl, aby v našem novém sídle v některých místech byly tyhle funkční věci vidět. Byla by to tak trochu rozpitvaná stavba. Každopádně snad platí, kdo si hraje, nezlobí, a platí i to, že malý kluk se od dospělého chlapa pozná podle velikosti a nákladnosti hraček. Zdá se, že začínám dospívat. ■

PETR KARBAN